

Yasak / Türkiye Davası Karar Özü (Büyük Daire - Başvuru No. 17389/20; 5 Mayıs 2026)

1. **Başvurucu:** Başvurucu Şaban Yasak, Çorum Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 14 Şubat 2018 tarihinde Türk Ceza Kanunu'nun 314/2 maddesi uyarınca silahlı terör örgütü üyeliği suçundan yedi yıl altı ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir (§ 1, § 63).
2. **Mahkûmiyet gerekçesi:** Mahkûmiyet kararı; başvurucunun örgütün Çorum'daki öğrenci ağında "Büyük Bölge Talebe Mesulü" (BBTM) olarak görev almasına, "Recep" veya "Şaban" kod adını kullanmasına, örgütle bağlantılı bir şirket (Çorum Eğitim Hizmetleri A.Ş.) tarafından sosyal güvenlik primlerinin ödenmesine, Bank Asya'ya para yatırmasına, örgüt üyeleriyle HTS kayıtlarının bulunmasına ve etkin pişmanlıktan yararlanan tanık beyanlarına dayandırılmıştır (§ 70).
3. **Başvuru nedenleri:** Başvurucu, mahkûmiyetinin Sözleşme'nin 7. maddesinde yer alan "kanunsuz ceza olmaz" ilkesini, Çorum Cezaevi'ndeki aşırı kalabalık tutukluluk koşullarının ise 3. maddede yer alan "insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağını" ihlal ettiğini ileri sürerek AİHM'e başvurmuştur (§ 2).
4. **Başvurunun Büyük Daire'ye sevk:** İkinci Dairenin 27 Ağustos 2024'te 3. ve 7. maddelerin ihlal edilmediğine hükmetmesinin ardından başvurucunun talebi, 16 Aralık 2024'te Büyük Daire heyeti tarafından kabul edilerek dava Büyük Daire'ye taşınmıştır (§ 5, § 6).
5. **Başvurunun incelenmesi süreci:** Büyük Daire, 7 Mayıs 2025 tarihinde kamuya açık duruşmayı gerçekleştirmiş ve kararını 5 Mayıs 2026 tarihinde açıklamıştır (§ 9).
6. **Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin askıya alınması:** Türk makamları 21 Temmuz 2016 tarihinde 15. Madde kapsamında olağanüstü hal nedeniyle Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüklerini askıya alma bildiriminde bulunmuştur.
7. **AİHM'in 15. Madde değerlendirmesi:** AİHM, hukukun üstünlüğünün temel bir unsuru olan Sözleşme'nin 7. ve 3. maddelerinde yer alan güvencelerin mutlak nitelikte olduğunu, savaş veya diğer olağanüstü hallerde bile bu güvencelerden hiçbir şekilde sapılamayacağını teyit etmiştir (§ 190, § 245).
8. **Terör örgütü varlığına ancak mahkeme karar verebilir:** AİHM, Türk hukuku uyarınca, bir yapının resmi olarak "terör örgütü" olarak tanımlanmasının mahkemeler tarafından verilecek kesin bir karara bağlı olduğunu hatırlatmıştır (§ 102).

AİHM'in Sözleşme'nin 7. Maddesi ile İlgili Tespitleri ve İhlal Gerekçeleri

9. **AİHS'nin 7/1. Maddesi:** "Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez".
10. **Şahsi Sorumluluğun Tespiti Zorunludur:** Mahkeme, *Yüksel Yalçınkaya* kararındaki tespitlerini bu davada da yinelemiş; bir yapının suç tarihinden sonra "terör örgütü" ilan edilmesinin veya geçmişteki beraat kararlarının tek başına mahkûmiyetin hukukiliğini zedelemeyeceğini belirtmiştir (§ 198). Ancak Sözleşme'nin 7. maddesi uyarınca bir mahkûmiyetin meşru sayılabilmesi için, suçun fiil ve bilhassa kasıt unsurlarının her bir sanık özelinde, bireyselleştirilerek somut biçimde ispatlanması zorunludur. Mahkemelerin, belirli verilerden hareketle otomatik suçluluk karinesine dayanması yasallık ve öngörülebilirlik ilkeleriyle bağdaşmaz (§ 200). Mevcut davada başvuru daha geniş bir delil yelpazesiyle (BBTM, öğrenci sorumluluğu, banka işlemi vb.) suçlansa

da, bu durum mahkumiyetin tüm unsurlarının bireyselleştirilerek tesis edilmesi gerektiği kuralını (incelemenin esasını) değiştirmemektedir (§ 201).

11. **Kusur Yoksa Ceza Verilemez** Ceza hukukunun en temel ilkelerinden olan "kusursuz ceza olmaz" ilkesi gereğince, kişinin şahsi sorumluluğu ve suça katılma iradesi somut olarak ispatlanmadan hiç kimse cezalandırılmaz. Sözleşme'nin 7. maddesi, cezai sorumluluğun salt bir yapıyla kurulan bir irtibata veya kolektif bir aidiyete (iltisak) dayandırılmasını kesin bir dille reddeder. Bu doğrultuda, her bir sanık özelinde yalnızca maddi eyleme değil, o eylemi var eden zihinsel bağa, yani suç işleme kastına da (mens rea) titizlikle odaklanılmalıdır (§ 193, § 202). Sonuç olarak, cezai sorumluluk toplu bir suçluluk varsayımına dayandırılmaz; yargılama sanığın şahsında tamamen bireyselleştirilmeli ve suçun manevi unsuru açıkça ortaya konulmalıdır.
12. **Suç Kastı Somut Olarak İspatlanmalıdır:** TCK'nın 314. maddesi kapsamındaki suç, yalnızca suç işleyen bir yapıya üye olmayı değil, münhasıran "şiddete" başvuran silahlı bir terör örgütüne üye olmayı düzenler. Bu nedenle sanığın, ilgili dönemde örgütün hedefleri ve şiddet içeren yöntemleri hakkında bilgi sahibi olduğunun gösterilmesi, manevi unsurun tespiti için zorunlu bir ön koşuldur. Yargıtay'ın "doğrudan kast" yorumu çerçevesinde; kişinin "bilerek" ve "isteyerek" hareket ettiğinin, yani böyle bir örgütün parçası olmayı arzulayarak sürekli bir iştirak iradesi gösterdiğinin tespiti gerekir. Bu kriter; örgüte ve onun şiddet içeren amaçlarına yönelik gerçek/organik katılımı, herhangi bir özel suç kastı olmaksızın kurulan salt bir temas veya basit bir iltisaktan ayıran en önemli husustur (§ 203).
13. **Manevi Unsur Bireyselleştirilerek Tespit Edilmelidir:** Söz konusu yapının toplumdaki uzun süreli varlığı ve yaygınlığı göz önüne alındığında, suçun unsurlarının her bir sanık özelinde bireyselleştirilmiş şekilde tespiti zorunluluğu çok daha önemli bir hal almaktadır. Bu durumlarda, kişilere sadece iltisak veya irtibat nedeniyle sorumluluk yüklenmesini önlemek adına, ceza hukukunun sınırlarına sıkı sıkıya bağlı kalınması elzemdir. Özellikle başvurucuya atfedilen eylemlerden manevi unsura (kasta) dair bir çıkarım yapılırken; suçun gerçekleştiği zaman dilimi ve başvurucunun sadece yapının "eğitim kolundaki" faaliyetleri özel bir titizlikle ve bağlamsal bir yaklaşımla değerlendirilmelidir (§ 204).
14. **Faaliyetlerin Zamansal Bağlamı Dikkate Alınmalıdır:** Mahkeme, suçun zamansal unsuru konusunda ilk derece mahkemesinin kararını yeterli titizlikten yoksun bulmuştur. İddianamede, başvurucunun örgüt üyesi olduğu ve şiddet içeren hedefleri bildiği iddia edilen zaman dilimi açıkça belirtilmemiştir. Mevcut delillerden, başvurucunun iddia edilen faaliyetlerinin 2014 yılı içerisinde (darbe girişiminden ve resmi terör örgütü ilanından çok önce) sona erdiği anlaşılmaktadır (§ 205). O tarihlerde dini ve eğitimsel bir hareket olarak algılanan bir yapı söz konusu olduğundan, ulusal mahkemelerin, başvurucunun eğitim faaliyetlerine katılımının "terörist bir projeye bilinçli iştirak" mi yoksa "masumane bir katılım" mı olduğunu bağlamsal olarak ayırma yükümlülüğü bulunmaktaydı. Ancak mahkeme gerekçesi, 2014 ve öncesindeki bu faaliyetlerin suçun manevi unsurunu neden oluşturduğuna dair hiçbir açıklama sunmamıştır (§ 205, § 206).
15. **Yasal Faaliyetler Terör Suçunun Otomatik Delili Sayılamaz:** İsnat edilen fiillerin (yurtlarda/dershanede çalışma, banka hesabı) şiddet eylemleriyle doğrudan hiçbir bağlantısı bulunmadığında, yargılamada "özel bir özen" gösterilmesi gerekir. Başvurucunun tüm faaliyetlerinin yapının yasal olarak faaliyet gösterdiği eğitim kanadıyla ilgili olması, bu incelemeyi daha önemli hale getirmektedir. Zira bu yapının

kendisini uzun yıllar "ahlaki ve eğitimsel bir hareket" olarak takdimi, pek çok kişinin yapının iddia edilen gizli ve şiddet içeren hedeflerinin farkında olmaksızın bu yapılarla bağlarını sürdürmelerine yol açmış olabilir. Bu durum, suçun sübutu için mutlak bir şart olan kast unsurunun; genel kabullerle değil, eylemlerin gerçekleştiği koşullar titizlikle incelenerek tespit edilmesini gerektirir (§ 207, § 208).

16. **Varsayımla Değil Somut Delille Hüküm Kurulmalıdır:** Suçun manevi unsuru varsayımlarla değil, somut delillerle ispat edilmelidir. Ulusal mahkemelerin, başvuru ile örgütün merkezi veya stratejik kanatları arasında fiili, kişisel veya hiyerarşik bir bağ bulunup bulunmadığını ve bu bağın niteliğinin suç kastını ispatlayıp ispatlamadığını tespit etmeleri gerekirdi. Oysa yerel mahkemeler, stratejik veya merkezi kanatlarla bağ kurmak yerine, esasen başvuruçunun eğitim alanındaki rolüne dayanmışlardır. Söz konusu yapıya henüz hiçbir şiddet eyleminin atfedilmediği bir dönemde, başvuruçunun iddia edilen nihai amaca ilişkin bilgisi hiç araştırılmamıştır (§ 209).
17. **Hiyerarşik Konum Belirlenmeden Kusur Tayini Yapılamaz:** Ulusal mahkemeler başvuruçuyu yapı içinde "sorumluluk gerektiren bir düzeyde" tanımlamıştır. Ancak, Yargıtay içtihatlarında bu yapı mensuplarının kusurluluk derecelerini belirleyen "yedi katmanlı bir hiyerarşi" kabul edilmiş olmasına rağmen, yerel mahkemeler bu konuya hiç değinmemiştir. Başvuruçunun BBTM görevini yürütürken bu hiyerarşik yapının tam olarak hangi katmanında kabul edildiği yargılama sürecinde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu belirsizlik, kişinin yapı içindeki gerçek konumunun ve şiddeti öngörebilme kusurunun hukuken net olarak tespit edilmediğini göstermektedir (§ 210).
18. **Genel Değerlendirmelerle Suç Kastı İspat Edilemez:** Suçun manevi unsuru olan kast, genel varsayımlarla değil, yalnızca somut olgulara sıkı sıkıya bağlı bireyselleştirilmiş bir değerlendirmeyle tespit edilebilir. İlgili dönemde dini bir grup olarak algılanan yapıya mensubiyet, tek başına kişinin özel suç kastına sahip olduğu sonucuna varmak için yeterli değildir. Ancak yerel mahkemeler, başvuruçunun yapının terör örgütüne dönüştüğünden haberdar olduğunu somut olarak ispatlamak yerine, örgütün gelişimi hakkındaki genel değerlendirmelere dayanmıştır. Kararda deliller sadece alt alta sıralanmış, bu delillerin başvuruçunun örgütün nihai amaçlarını bildiğini nasıl kanıtladığına dair "anamlı bir açıklama" yapılmamıştır (§ 211, § 212).
19. **Sonuç (7. Madde İhlali):** Kişisel sorumluluğun temeli olan "zihinsel bağlantı" (özel suç kastı) açıkça kurulmadan, eksik bir bireyselleştirme, varsayımlar ve "otomatik suçluluk" yaklaşımıyla tesis edilen bu mahkumiyet nedeniyle Mahkeme, kişisel sorumluluk tespit edilmeden cezalandırılmama hakkını güvence altına alan Sözleşme'nin 7. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (§ 213, § 214).

AİHM'in Sözleşme'nin 3. Maddesi ile İlgili Tespitleri ve İhlal Gerekçeleri

20. **AİHS'nin 3. Maddesi:** "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muameleye veya cezaya maruz bırakılamaz" (§ 215).
21. **Aşırı Kalabalık ve Kötü Cezaevi Koşulları:** Başvuruçucu, 15 Temmuz sonrası mahkum sayısındaki ani artışla kapasitesi fazlasıyla aşılacak Çorum L Tipi Cezaevi'nde, başlangıçta 7 kişi için tasarlanan ancak kapasitesi ranzalarla zorlanan F-5 ve F-10 koşullarında kalmıştır. F-5 koşullarında 47 tutukluya kadar çıkan sayılarla başvuruçunun kişisel yaşam alanı 3,6 ile 4,6 metrekareye, F-10'da ise 4 ile 6 metrekareye kadar düşmüştür. AİHM, mahkum başına düşen kişisel alanın 3 ile 4 metrekare arasında olduğu durumlarda, bunun diğer uygun olmayan fiziksel koşullarla birleştiğinde 3. madde ihlaline yol

açabileceğini belirtmiştir (§ 233). Kırktan fazla tutuklu koğuşlardaki yalnızca iki tuvaleti ve iki duşu paylaşmak zorunda kalmış, sıcak suya erişim haftada iki gün ile sınırlandırılmıştır (§ 237-239).

22. **"Bir Mahkûm Bir Yatak" İlkesinin İhlali:** Yatak kapasitesinin aşılması nedeniyle başvuru, diğer mahkûmlarla oluşturulan bir dönüşüm (vardiya) sistemi dahilinde, toplamda yaklaşık 14 ay boyunca ranzada değil, dinlenmeye hiç uygun olmayan ortak alan zeminine serili bir yatak üzerinde uyumak zorunda bırakılmıştır (§ 241, § 242). Mahremiyetin sıfıra indiği bu ortak alanda, güvenlik gerekçesiyle gece boyunca sürekli yanan bir ışığa maruz kalma ve diğer tutukluların hareketliliğinden kaynaklanan ortam gürültüsü uyku kalitesini tamamen bozmuştur. AİHM, zihinsel yorgunluğa yol açan bu durumun, CPT tarafından da vurgulanan "bir mahkum bir yatak" ilkesine açıkça aykırı olduğunu ve başvuru üzerinde son derece ağır fiziksel ve psikolojik bir yük oluşturduğunu teyit etmiştir (§ 243, § 244).
23. **Sonuç (3. Madde İhlali):** Başvurucunun maruz kaldığı bu ağır kısıtlamalar (sürekli aşırı kalabalık, yetersiz sağlık/hijyen tesisleri ve 14 ay boyunca yerde yatmaya mecbur bırakılma) geçici veya istisnai bir durum olarak değerlendirilemez. Dört yıl gibi uzun bir süreye yayılan bu olumsuz faktörlerin kümülatif etkisi, özgürlükten yoksun bırakılmanın doğasında var olan kaçınılmaz sıkıntıların çok ötesine geçmiş ve Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen "aşağılayıcı muamele" (asgari şiddet) eşiğini aşmıştır. Bu nedenle AİHM, 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (§ 246, § 247).

AİHM'in Sözleşme'nin 41. Maddesini Uygulaması

24. **Maddi Tazminat:** Başvurucunun hapis cezası nedeniyle kariyer ve gelir kaybı iddiaları, ihlal ile zarar arasında doğrudan bir nedensellik bağı kurulamadığı gerekçesiyle reddedilmiştir (§ 253).
25. **Manevi Tazminat (7. Madde Yönünden):** AİHM, 7. madde ihlallerinde, CMK m. 311/1-(f) hükmü uyarınca yargılamanın yenilenmesini talep etme yolunun açık olmasının, başvurucağın uğradığı manevi zararlar için tek başına "yeterli bir adil tazmin" oluşturduğunu belirterek bu maddeye dayalı parasal manevi tazminat talebini reddetmiştir (§ 254).
26. **Manevi Tazminat (3. Madde Yönünden):** Gözaltı koşullarına dair 3. madde ihlalinde salt ihlal tespiti için yeterli telafi sağlamayacağını vurgulayan AİHM, davalı Devletin başvurucağı 2.800 Euro manevi tazminat ödemesine karar vermiştir (§ 255).
27. **Masraf ve Harcamalar:** Mahkeme, başvurucağın yasal masraf ve avukatlık harcamaları karşılığında kendisine toplam 9.050 Euro ödenmesine hükmetmiştir (§ 259, § 260, § 261).

Hüküm

28. AİHM Büyük Daire heyeti;
- Hükümetin, sevk kararının yeniden incelenmesi ve başvuru hakkının kötüye kullanılması itirazlarını (§ 258, § 259) ile 3. madde yönünden iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazlarını **oybirliğiyle reddetmiştir** (§ 260).
 - 11'e karşı 6 oyla, Sözleşme'nin 7. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (§ 261).
 - 9'a karşı 8 oyla, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (§ 261).

- 11'e karşı 6 oyla, 7. madde ihlali için ihlal tespitinin **yeterli adil tazmin teşkil ettiğine** karar vermiştir (§ 261).
- 11'e karşı 6 oyla, 3. maddenin ihlali nedeniyle davalı Devletin başvurucuya **2.800 Euro manevi tazminat** ödemesine karar vermiştir (§ 261).
- 15'e karşı 2 oyla, masraf ve harcamalar için **9.050 Euro** ödenmesine karar vermiştir (§ 261).